

Київський університет імені Бориса Грінченка

Факультет суспільно-гуманітарних наук

Кафедра історії України

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи
Олексій ЖИЛЬЦОВ
« _____ » РАІНА 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Ранньомодерна історія України»

для студентів

спеціальності: **032 Історія та археологія**

рівня вищої освіти: **першого (бакалаврського)**

освітньої програми: **032.00.02 Історія та археологія**

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02130556
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Прод. № 2592/23
Шимш
(підпис) (прізвище, і.в.п.)
« _____ » _____ 23

Київ – 2023

Щербак Віталій Олексійович, професор кафедри історії України Київського університету імені Бориса Грінченка.

Викладач:

Щербак Віталій Олексійович, професор кафедри історії України Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри історії України. Протокол № 1 від 28 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри А.В. Гедьо

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми 032.00.02 Історія та археологія 28.08.2023 р.

Гарант освітньої програми Г.В. Саган

Робочу програму перевірено
28.08.2023 р.

Заступник декана В.М. Завадський

Пролонговано:

на 20__/20__ н. р. _____ (_____), «__»__20__р., протокол №__.

на 20__/20__ н. р. _____ (_____), «__»__20__р., протокол №__.

на 20__/20__ н. р. _____ (_____), «__»__20__р., протокол №__.

на 20__/20__ н. р. _____ (_____), «__»__20__р., протокол №__.

© Щербак В.О., 2023 р.

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2023 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
«Ранньомодерна історія України»		
<i>Вид дисципліни</i>	<i>обов'язкова</i>	-
<i>Мова викладання, навчання, оцінювання</i>	<i>українська</i>	-
<i>Загальний обсяг кредитів / годин</i>	<i>4 / 120</i>	-
<i>Курс</i>	<i>2</i>	-
<i>Семестр</i>	<i>3</i>	-
<i>Кількість змістових модулів з розподілом:</i>	<i>4</i>	-
<i>Обсяг кредитів</i>	<i>4</i>	-
<i>Обсяг годин, у тому числі:</i>	<i>120</i>	-
<i>Аудиторні</i>	<i>42</i>	-
<i>Модульний контроль</i>	<i>8</i>	-
<i>Семестровий контроль</i>	<i>30</i>	-
<i>Самостійна робота</i>	<i>40</i>	-
<i>Форма семестрового контролю</i>	<i>екзамен</i>	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – ознайомлення студентів з історичним розвитком українського суспільства останньої третини XVI ст. - XVIII ст.

Завдання:

1. Формування історичного мислення, усвідомлення місця України в європейській та світовій історії.
2. Висвітлення основних явища історії України останньої третини XVI ст. - XVIII ст.
3. Характеристика напрямків історіографії історії України ранньомодерної доби.

Навчальні результати / досягнення:

1. Оволодіння студентами знаннями про еволюцію суспільного розвитку на теренах України, його закономірності та специфічні риси останньої третини XVI ст. - XVIII ст.
2. Вміти аргументувати причини та наслідки історичних подій та явищ.

Навчальна дисципліна «Ранньомодерна історія України» спрямована на набуття студентами **загальних та спеціальних (фахових) компетентностей:**

ЗК 2. Здатність зберігати і та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 6. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

СК 1. Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.

СК 2. Усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах.

СК 3. Усвідомлення соціальних функцій історика, розуміння можливості використання історії для досягнення політичних цілей, в тому числі наслідків зловживання історією.

СК 4. Здатність використовувати у професійній діяльності наукові праці та інформаційно-довідкові видання (бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи тощо), сучасні інформаційно-пошукові системи.

СК 5. Здатність відшуковувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні, картографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.).

СК 6. Здатність використовувати релевантні методи опрацювання історичних та археологічних джерел, зокрема інструментарій спеціальних історичних дисциплін, а також сучасні інформаційні технології для обробки історичних даних.

СК 7. Здатність використовувати фахові знання та професійні навички для виявлення, охорони та популяризації історико-культурної спадщини.

СК 8. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.

СК 9. Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.

СК 10. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.

3. Результати навчання за дисципліною

ПРН 1. Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу та історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.

ПРН 2. Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН 3. Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.

ПРН 4. Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.

ПРН 5. Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.

ПРН 6. Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії.

ПРН 7. Розуміти і виявляти відмінності в історіописанні, поглядах на минуле представниками різних епох та у різних контекстах.

ПРН 9. Мати навички організації практичного вирішення питань історичної пам'яті та охорони матеріальної й нематеріальної культурної спадщини України.

ПРН 10. Застосовувати сучасні методики у процесі популяризації історії та археології, а також здійсненні різних видів педагогічної діяльності.

ПРН 11. Здійснювати аналіз ситуацій з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов.

ПРН 13. Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.

ПРН 14. Вміти акумулювати та поширювати кращий досвід професійної діяльності, інтегрувати досягнення інших наук для вирішення актуальних проблем історії та археології.

ПРН 19. Знання теоретичних основ філософської науки, розуміння ключових етапів історії філософії, вміння аналізувати історичні явища крізь призму філософського світогляду з урахуванням етапів розвитку світоглядних концептів у минулому.

4. Структура навчальної програми

№	Назви теоретичних розділів	Усього	Розподіл годин між видами робіт					Самостійна
			Аудиторна:					
			Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль I. Україна в складі Речі Посполитої (1569-1648 рр.)								
1.	Предмет і завдання курсу. Руські воєводства Речі Посполитої після Люблінської унії: соціальна структура населення, право.	4	2					2
2.	Освіта в Україні: братські та протестантські школи, єзуїтські колегіуми. Острозька академія. Києво-Могилянський колегіум. Київська митрополія.	10	2	2	2			4
3.	Запорозька Січ і реєстрове військо.	8	2	2				4
	Модульний контроль	2						
Разом		24	6	4	2			10
Змістовий модуль II. Україна в роки Визвольної війни та громадянського протистояння (1648-1687 рр.)								
4.	Визвольна війна 1648-1657 рр.	10	2	2	2			4
5.	Україна в добу «Руїни».	12	2	2	2			6
	Модульний контроль	2						
Разом		24	4	4	4			10
Змістовий модуль III. Українська держава ранньомодерної доби								
6.	Військо Запорозьке (Гетьманщина). Центральні та місцеві органи влади. Право та судочинство.	8	2	2				4
7.	Збройні сили Гетьманщини. Військовий скарб та державні символи Війська Запорозького. Українська Церква.	8	2					6
	Модульний контроль	2						
Разом		18	4	2				10
Змістовий модуль IV. Відстоювання Україною автономного статусу (1687-1780-ті рр.)								
8.	Мазепинська доба.	6	2	2				2

9.	Гетьманщина під імперським правлінням.	10	2	2	2			4
10.	Правобережжя, Слобожанщина та Запорозжя у XVIII ст.	6	2					4
	Модульний контроль	2						
Разом		24	6	4	2			10
Підготовка та проходження контрольних заходів		30						
Усього		120	20	14	8			40

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I

Лекція 1

Предмет і завдання курсу. Руські воєводства Речі Посполитої.
(2 год.)

Тематичний план:

1. Ранньонова доба в історії України.
2. Термінологія. Джерела. Історіографія.
3. Руські воєводства. Право. Система судочинства.

Основні поняття теми: ранньомодерна історія України, козацтво, Українська держава, українсько-російський союз, воєводства, староства, магдебурзьке право, литовський статут, земські, гродські, підкоморські суди, адвокатура.

Лекція 2

Освіта та церква в Україні за часів Речі Посполитої
(2 год.)

Тематичний план:

1. Братські та протестанські школи. Єзуїтські колегіуми.
2. Острозька академія.
3. Києво-Могилянський колегіум.
4. Київська митрополія.

Основні поняття теми: братські та протестантські школи, Острозька академія, єзуїтські колегіуми, Києво-Могилянський колегіум, Київська митрополія, єпископи, Берестейська унія, уніатська церква, Йов Борецький, Петро Могила.

Лекція 3

Запорозька Січ і реєстрове військо (2 год.)

Тематичний план:

1. Січова громада, кошовий устрій.
2. Реєстрове козацтво.
3. Боротьба козацтва за права і вольності.

Основні поняття теми: Запорозька Січ, кошова старшина, гетьман, козацький реєстр, клейноди, «козацькі вольності», Військо Запорозьке, козацькі повстання.

Семінарське заняття 1

Українські землі у складі Речі Посполитої (2 год.)

1. Адміністративна влада руських воєводств. Сеймики.
2. Соціальна структура населення.
3. Міста на магдебурзькому праві.

Рекомендована література:

1. Білоус Н. Київ наприкінці XVI – у першій половині XVII ст. Міська влада і самоуправління. К., 2008.
2. Заяць О. Громадяни Львова XIV-XVIII ст.: правовий статус, склад, походження. Львів, 2012.
3. Камінський Сулима А. Історія Речі Посполитої як історія багатьох народів (1505-1795). К., 2011.
4. Крикун М. Адміністративно-територіальний устрій Правобережної України у XV-XVIII ст. Кордони воєводств у світлі джерел. К., 1993.
5. Самоврядування та демократія в Києві: історія і сучасність. К., 2000.
6. Старченко Н. Українські світи Речі Посполитої. Історії про історії. К., 2021.
7. Яковенко Н.М. Українська шляхта з кінця XIV до середини XVII ст. К., 2008.

Семінарське заняття 2

Право і система судочинства (2 год.)

1. Третій Литовський статут 1588 р.
2. Система правосуддя: земські, гродські та підкоморські суди.
3. Становлення інституту адвокатури.

Рекомендована література:

1. Аракелян М.Р. Еволюція інституту адвокатури на українських землях за Статутами Великого князівства Литовського // Актуальні проблеми держави і права. 2009. Вип. 49. С. 99-103.

2. Ковальова С.Г. Судоустрій та судочинство на українських землях Великого князівства Литовського. Миколаїв, 2008.
3. Крикун М. Земські уряди на українських землях у XV–XVIII ст. // Записки НТШ. Т. 228. Львів, 1994. С. 589-664.
4. Старченко Н. Умоцovanі – прокуратори – приятелі. Хто вони? Становлення інституту адвокатури на Волині в кінці XVI ст. // Соціум. Альманах соціальної історії. К., 2002. Вип. 1. С. 111–144.
5. Статути Великого князівства Литовського у 3-х томах. Статут Великого князівства Литовського 1588 року. Т. 3 у 2-х кн. Одеса, 2004.

Практичне заняття № 1
Полемічна література
(2 год.)

Сакович Касіян. Вірші на жалосний погреб... Петра Конашевича Сагайдачного.

Мета: визначити основні засади відстоювання окремішності «руського народу» в творах полемічної літератури

Рекомендована література:

1. Історія української культури (XIII - перша половина XVII ст.). К., 2001. Т. 2.
2. Сас П.М. Політична культура українського суспільства (кінець XVI - перша половина XVII ст.). К., 1998.
3. Сакович К. Вірші на жалосний погреб... Петра Конашевича Сагайдачного // Українська література XVII ст. К., 1987. С. 220-238.

Змістовий модуль II

Лекція 4

Визвольна війна 1648-1657 рр.
(2 год.)

Тематичний план:

1. Причини козацького повстання 1648 р.
2. Зборівський договір 1649 р.
3. «Березневі статті» 1654 р.

Основні поняття теми: Визвольна війна, Військо Запорозьке, коронне військо, Адам Кисіль, Богдан Хмельницький, гетьман України, Зборівська угода, Переяславська рада, «Березневі статті», протекторат.

Лекція 5
Україна в добу «Руїни»
(2 год.)

Тематичний план:

1. Причини та зміст громадянського конфлікту.
2. Гетьманування Івана Виговського.
3. Від Юрія Хмельницького до Івана Самойловича.

Основні поняття теми: «Руїна», Корсунська рада, Іван Виговський, Гадяцький трактат, Конотопська битва. Жердівські статті, «Чорна рада», Московські статті, гетьман обох берегів Дніпра, оборона Чигирини.

Семінарське заняття 3
Визвольна війна 1648-1657 рр. (2 год.)

1. Передумови, причини та рушійні сили Визвольної війни.
2. Богдан Хмельницький – соціальний портрет.
3. Переяславська рада 1654 р.

Рекомендована література:

1. Голобуцький В.О. Запорозьке козацтво. К., 1994.
2. Крип'якевич І.П. Богдан Хмельницький. Львів, 1990.
3. Смолій В.А., Степанков В.С. Богдан Хмельницький. Соціально-політичний портрет. К., 1995.
4. Смолій В., Степанков В. Українська національна революція XVII ст. (1648-1676 рр.) . К., 2009.
5. Щербак В. Державна ідея в ранньомодерній Україні. Вінниця, 2019.

Практичне заняття № 2
Українсько-московський союз
(2 год.)

«Березневі статті» 1654 р.

Мета: з'ясувати політичний статус Війська Запорозького за статтями українсько-московської угоди.

Рекомендована література:

1. «Березневі статті» 1654 р. // Переяславська рада 1654 року. К., 2003. С. 41-49.

2. Смолій В., Степанков В. Українська національна революція XVII ст. (1648-1676 pp.) . К., 2009.
3. Щербак В. Державна ідея в ранньомодерній Україні. Вінниця, 2019.

Семінарське заняття 4 Доба «Руїни» (2 год.)

1. Причини та характер громадянського конфлікту в Україні.
2. Гадяцький трактат: проект і затверджений на сеймі Речі Посполитої.
3. Політичні орієнтири Івана Брюховецького та Петра Дорошенка.

Рекомендована література:

1. Гадяцька унія 1658 року. К., 2008.
2. Горобець В.М. Еліта козацької України. В пошуках політичної легітимації: стосунки з Москвою та Варшавою 1654-1665 pp. К., 2001.
3. Липинський В. Україна на переломі 1657-1659 pp. Замітки до історії українського державного будівництва в XVII столітті // Твори. Філадельфія, 1991. Т. 3.
4. Мицик Ю.А. Гетьман Іван Виговський. К., 2004.
5. Яковлева Т. Гетьманщина в другій половині 50-х років XVII ст. Причини і початок Руїни. К., 1998.
6. Смолій В., Степанков В. Петро Дорошенко. Політичний портрет. К., 2011.
7. Щербак В. Державна ідея в ранньомодерній Україні. Вінниця, 2019.

Змістовий модуль III

Лекція 6

Військо Запорозьке (Гетьманщина, Українська держава) (2 год.)

Тематичний план:

1. Символи державної влади.
2. Адміністративно-територіальний поділ. Соціальні верстви.
3. Генеральна, полкова та сотенна старшина.
4. Право та судочинство.

Основні поняття теми: Військо Запорозьке, Гетьманщина, Українська держава, державні символи, козацтво, шляхта, духовенство, міщанство, поспільство, Чигирин, Гадяч, Батурич, Глухів, інститут гетьманства, Генеральна військова канцелярія, значне товариство військове, козацьке право, перший український кодекс законів.

Лекція 7

Збройні сили Гетьманщини (2 год.)

Тематичний план:

1. Принципи організації та забезпечення козацьких полків. Сухопутні та морські походи.
2. Наймане (охотницьке) військо.
3. Державний скарб.

Основні поняття теми: збройні сили, охотницьке військо, державний скарб, військові клейноди.

Семінарське заняття 5

**Політико-адміністративний устрій та владні інституції
Гетьманщини (2 год.)**

1. Адміністративно-територіальний поділ Гетьманщини.
2. Політична система. Державний скарб та державні символи Війська Запорозького.
3. Генеральна та старшинська рада.

Рекомендована література:

1. Вечерський В. Гетьманські столиці України. К., 2008.
2. Горобець В. Політичний устрій українських земель другої половини XVII –XVIII ст. К., 2000.
3. Горобець В. Влада та соціум Гетьманату. Дослідження з політичної та соціальної історії ранньомодерної України. К., 2009.
4. Історія українського козацтва. Нариси в двох томах. К., 2006. Т. 1.
5. Крип'якевич І. Українська козацька держава і її творець Богдан Хмельницький. Львів, 2021.
6. Мицик Ю. Чигирин – гетьманська столиця. К., 2016.
7. Сас П.М. Герб Війська Запорозького: із минулого у сучасне. К., 2010.

**Практичне заняття № 3
Гетьманська кореспонденція (2 год.)**

1. Лист турецького султана Мегмеда IV до гетьмана Петра Дорошенка від грудня 1668 р.
2. Лист гетьмана Петра Дорошенка до великого візира Кьопрюлю Фазила Агмеда Мустафи-паші від 10 серпня 1672 р.

Мета: ознайомитися із характером зовнішньополітичної кореспонденції гетьманського уряду.

Рекомендована література:

1. Григор'єва Т. Турецьке підданство гетьмана Петра Дорошенка: умови та

- церемоніал його визнання // Записки НТШ. Т. 270. Львів, 2017. С. 449-475.
2. Смолій В., Степанков В. Петро Дорошенко. Політичний портрет. К., 2011.
 3. Чухліб Т. Гетьмани і монархи. Українська держава в міжнародних відносинах 1648-1714 рр. К., 2003.

Змістовий модуль IV

Лекція 8

Мазепинська доба

(2 год.)

Тематичний план:

1. Гетьман Іван Мазепа: соціальний портрет.
2. Участь українського козацтва у Північній війні. Українсько-шведський союз 1708 р.
3. «Конституція» Пилипа Орлика 1710 р.

Основні поняття теми: Іван Мазепа, Коломацькі та Московські статті, Велика Північна війна, українсько-шведський союз, Іван Скоропадський, анафема, «Конституція» Пилипа Орлика, російський абсолютизм, Павло Полуботок.

Лекція 9

Гетьманщина під імперським правлінням

(2 год.)

Тематичний план:

1. Перша Малоросійська колегія (1722-1727 рр.).
2. Реформи гетьмана Данила Апостола.
3. Російсько-турецькі війни.
4. Друга Малоросійська колегія (1764-1785 рр.).

Основні поняття теми: Малоросійська колегія, Коломацька петиція, Рішительні пункти, Генеральні слідства про маєтності, правління гетьманського уряду, Кирило Розумовський, Петро Румянцев, Законодавча комісія Російської імперії, Глухів – остання гетьманська резиденція.

Лекція 10

Правобережжя, Слобожанщина та Запорозжя у XVIII ст.

(2 год.)

Тематичний план:

1. Правобережна Україна в епоху Руїни.
2. Гайдамацький рух.
3. Адміністративно - територіальний устрій Слобідської України. Козацьке військо.
4. Запорозькі Січі.

Основні поняття теми: Правобережна Україна, Слобожанщина, козацтво у Віденській битві, гайдамацький рух, опришківство, Кам'янська та Олешківська Січі, Вольності Війська Запорозького, паланки, зимівники, Петро Калнишевський, Чорноморське козацьке військо, Задунайська Січ.

Семінарське заняття 6

Діяльність Першої Малоросійської колегії (2 год.)

1. Обставини зміни політики Росії щодо Гетьманщини. Іван Скоропадський.
2. Засади функціонування та характеристика повноважень Першої Малоросійської колегії.
3. Павло Полуботок.

Рекомендована література:

1. Горобець В. Присмерк Гетьманщини: Україна в роки реформ Петра I. К., 1998.
2. Гуржій О.І. Гетьман Іван Скоропадський. К., 1998.
3. Коваленко О. Павло Полуботок – політик, людина. Чернігів, 1996.
4. Мельник Л.Г. Гетьманщина першої чверті XVIII ст. К., 1997.
5. Субтельний О. Мазепинці. Український сепаратизм на початку XVIII ст. К., 1994.

Семінарське заняття 7

Ліквідація Української держави (2 год.)

1. Гетьман Кирило Розумовський.
2. Діяльність Другої Малоросійської колегії.
3. Румянцевський опис Малоросії.

Рекомендована література:

1. Панащенко В. Кирило Розумовський // Володарі гетьманської булави. К., 1995. С. 535-554.
2. Когут З. Російський централізм і українська автономія у XVIII ст. Ліквідація Гетьманщини 1760-1830. К., 1997.
3. Оглоблин О. Люди старої України. Острог, 2000.
4. Путро О.І. Кирило Розумовський та його доба. К., 2008. Ч.1.

5. Струкевич О.К. Україна-Гетьманщина та Російська імперія протягом 50-80-х рр. XVIII століття. К., 1996.

Практичне заняття 4

Крок до політичної самостійності (2 год.)

«Конституція» Пилипа Орлика 1710 р.

Мета: окреслити витоки самостійницького руху в Україні.

Рекомендована література:

1. Кресін О.В. Пакти й конституції законів і вольностей Запорізького війська 1710 р. // УІЖ. 2005. № 2. С. 192-203.
2. Пакти й конституції законів та вольностей Війська Запорозького // Історія української конституції. К., 1997. С. 31-46.
3. Щербак В. Державна ідея в ранньомодерній Україні. Вінниця, 2019. С. 200-215.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	3	3	2	2	2	2	3	3
Відвідування семінарських занять	1	2	2	2	2	1	1	2	2
Відвідування практичних занять	1	1	1	2	2	-	-	1	1
Відвідування лабораторних занять	1								
Робота на семінарському занятті	10	2	20	2	20	1	10	2	20
Робота на практичному занятті	10	1	10	2	20	-	-	1	10
Лабораторна робота	10								
Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	2	10	2	10	3	15
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Разом		-	76	-	81	-	48	-	76
Максимальна кількість балів: 281									
Розрахунок коефіцієнта: $60:281=0,21$									

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Самостійна робота студента розрахована на 40 годин і спрямована на поглиблене вивчення як основних так і окремих питань курсу. Вона має допомогти студенту всебічно сприйняти історичний процес та успішно засвоїти матеріал. Форми контролю: індивідуальна співбесіда, диспут, та ін.

Картка самостійної роботи

Теми лекцій	Вид контролю	Бали	Години
Модуль 1			
1. Руські воєводства Речі Посполитої після Люблінської унії: соціальна структура населення, право.	індивідуальна співбесіда виступ на семінарському занятті	5	2
2. Освіта в Україні: братські та протестантські школи, єзуїтські колегіуми. Острозька академія. Києво-Могилянський колегіум. Київська митрополія.	індивідуальна співбесіда виступ на семінарському занятті	5	4
3. Запорозька Січ і реєстрове військо	індивідуальна співбесіда виступ на семінарському занятті	5	4
Модуль 2			
4. Визвольна війна 1648-1657 рр.	індивідуальна співбесіда виступ на семінарському занятті	5	4
5. Україна в добу «Руїни».	індивідуальна співбесіда виступ на семінарському занятті	5	6
Модуль 3			
6. Військо Запорозьке (Гетьманщина). Центральні та місцеві органи влади. Право та судочинство.	індивідуальна співбесіда виступ на семінарському занятті	5	4
7. Збройні сили Гетьманщини. Військовий скарб та державні символи Війська Запорозького. Українська Церква.	індивідуальна співбесіда виступ на семінарському занятті	5	6
Модуль 4			
8. Мазепинська доба.	індивідуальна співбесіда виступ на семінарському занятті	5	2
9. Гетьманщина під імперським правлінням.	індивідуальна співбесіда	5	4

	виступ на семінарському занятті		
10. Правобережжя, Слобожанщина та Запорозжя у XVIII ст.	індивідуальна співбесіда виступ на семінарському занятті	5	4
Разом:		50	40

Критерії оцінювання самостійної роботи		
№ з/п	Максимальна кількість балів	Опис критерію
1	5	Відмінно (високий рівень знань, умінь та навичок). Студент глибоко і міцно засвоїв матеріал, вичерпно, грамотно оформив роботу.
2	4	Добре (достатній рівень знань, умінь та навичок). Студент твердо знає матеріал, не допускає істотних неточностей під час відповіді на питання та помилок в оформленні роботи.
3	2–3	Задовільно (середній рівень знань, умінь та навичок). Студент знає тільки основний матеріал, але не засвоїв його деталей, допускає неточності під час відповіді на питання, наявні помилки в оформленні роботи.
4	1	Незадовільно (низький рівень знань, умінь та навичок). Студент не знає матеріалу, допускає істотні помилки під час відповіді на поставлені питання та не дотримується вимог оформлення роботи.

6.3. *Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання*

Форма проведення модульного контролю: виконання письмового завдання, спрямованого на формування творчих здібностей, здатності до узагальнень та надання самостійних оцінок подіям та явищам. Максимальна кількість балів за кожну роботу дорівнює 25 балам.

№ зп	Опис критерію	Максимальна кількість балів
1	Робота виконана на рівні самостійного творчого мислення на основі ґрунтовного знання проблеми, що висвітлюється, основних понять та категорій, розуміння закономірностей історичного процесу, грамотне, логічно-послідовне викладення історичного матеріалу, вміння пов'язувати його з сучасністю, робити узагальнення та висновки.	20-25
2	Робота виконана на рівні самостійного мислення з елементами творчого пошуку, розуміння студентом основних закономірностей історичного процесу. Допускаються окремі незначні помилки та неточності у висвітленні неосновних аспектів проблеми.	15-19
3	Робота виконана на рівні репродуктивного мислення. Допускаються недостатньо вірні формулювання, окремі незначні помилки у висвітленні основних аспектів проблеми, незнання студентом другорядних понять і категорій.	10-14
4	Робота виконана зі значними помилками, що мають принципове значення в оцінці подій і фактів. Незнання історіографії. Неспроможність студента аналізувати історичний матеріал, робити узагальнення та висновки. пов'язувати історичні події з сучасністю, невірна відповідь на питання. Невиконання роботи.	0-9
Разом		25 балів

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Письмовий екзамен.

Критерії оцінювання:

17-20 балів (за одне питання) — питання розкрито на рівні самостійного творчого мислення на основі ґрунтовного знання проблеми, що висвітлюється, основних понять та категорій, розуміння закономірностей історичного процесу, грамотне, логічно-послідовне викладення історичного матеріалу, вміння пов'язувати його з сучасністю, робити узагальнення та висновки. Знання студентом сучасної концепції історії України та історіографії проблем.

14-16 балів - питання розкрито на рівні самостійного мислення з елементами творчого пошуку, розуміння студентом основних закономірностей історичного процесу. Допускаються окремі незначні помилки та неточності у висвітленні неосновних аспектів проблеми.

10-13 балів - питання розкрито на рівні репродуктивного мислення. Допускаються недостатньо вірні формулювання, окремі незначні помилки у висвітленні основних аспектів проблеми, незнання студентом другорядних понять і категорій.

Менше 10 - питання розкрито з значними помилками, що мають принципове значення в оцінці подій і фактів. Незнання історіографії. Неспроможність студента аналізувати історичний матеріал, робити узагальнення та висновки. пов'язувати історичні події з сучасністю, невірна відповідь на питання. Невиконання роботи.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

1. Люблінська унія 1569 р.: причини та наслідки для руських воєводств.
2. Магнатське всевладдя в руських воєводствах Речі Посполитої наприкінці XVI – першій половині XVII ст.
3. Виникнення Запорозької Січі.
4. Запровадження реєстрового козацького війська.
5. Третій Литовський статут в руських воєводствах Речі Посполитої.
6. Виникнення концепції «руського народу».
7. Берестейська унія 1596 р.: причини та результати.
8. Діяльність православних братств в українських містах наприкінці XVI – першій половині XVII ст.
9. Острозька академія. Герасим Смотрицький.
10. Полемічна література: спрямування, значення.
11. Реформи митрополита Петра Могили.
12. Козацькі повстання наприкінці XVI ст. Причини та перебіг подій.
13. Хотинська війна 1621 р.
14. Козацький гетьман Петро Конашевич-Сагайдачний.
15. Єзуїтські та православні колегіуми на території України наприкінці XVI – першій половині XVII ст.
16. Козацькі повстання 20-30-х рр. XVII ст. — причини, домагання, наслідки.
17. Десятиліття «золотого спокою» в Україні.
18. Причини козацького повстання 1648 р.
19. Військові кампанії Богдана Хмельницького 1648-1649 рр.
20. Зборівська угода 1649 р.: формування основ козацької держави.
21. Битва під Берестечком 1651 р. і Білоцерківська угода.
22. Союзники Війська Запорозького у 1648-1657 рр.
23. Оцінка Хмельниччини у сучасній українській історіографії.
24. Переяславська рада і «Березневі статті» 1654 р.
25. Причини «Руїни» та її зміст.
26. Гетьманування Івана Виговського: спроба відступу від союзу з Московією. Гадяцький трактат.
27. Чорна рада 1663 р. та розподіл України на два ворожі табори.
28. Основні напрямки внутрішньої і зовнішньої політики Петра Дорошенка.
29. Чигиринські походи 1677 та 1678 рр.
30. Центральні та місцеві органи влади Гетьманщини.
31. Наймане військо Гетьманщини.
32. Підпорядкування київської митрополії московському патріархату.
33. Гетьман України Іван Мазепа: внутрішня політика.
34. Участь Війська Запорозького у Великій Північній війні.
35. Спроба незалежнення від Московії: Полтавська битва 1709 р.
36. «Конституція» Пилипа Орлика.
37. Правління Івана Скоропадського.
38. Перша Малоросійська колегія.

39. Останній гетьман України обраний з козацького середовища. Данило Апостол.
40. Правління гетьманського уряду.
41. Гетьман Кирило Розумовський.
42. Запровадження Другої Малоросійської колегії.
43. Російсько-турецькі війни другої половини XVIII ст.
44. Наслідки діяльності Другої Малоросійської колегії.
45. Особливості адміністративно - територіального устрою Слобідської України.
46. Козацьке військо Слобожанщини.
47. Запорожжя після Визвольної війни. Чортомлицька Січ. Кошові отамани Іван Сірко та Кость Гордієнко.
48. Кам'янська та Олешківська Січі.
49. Вольності Війська Запорозького.
50. Зимівники на Запорожжі.
51. Кошовий отаман Петро Калнишевський.
52. Чорноморське військо і переселення на Кубань.
53. Козацький устрій під владою корони Польської у другій половині 80-90-х рр. XVII ст. Семен Палій.
54. Гайдамацький рух. Коліївщина.
55. Особливості політичного становища Галичини, Буковини та Закарпаття другої половини XVII - XVIII ст. Розвиток опришківства. Олекса Довбуш.
56. Розвиток освіти та книгодрукування. Історичні знання другої половини XVII - XVIII ст.
57. Архітектура та література козацької доби.
58. Гуманіст Григорій Сковорода.
59. Зародження нової української літератури.
60. Українське бароко.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична картка дисципліни

Разом: **120 год.**, з них: лекції (20 год.), семінарські заняття (14 год.), практичні заняття (8 год.), самостійна робота (40 год.), модульний контроль (8 год.).

Модулі (назви, бали)	Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3		Змістовий модуль 4		
	Т.1	Т.2	Т.3	Т.4	Т.5	Т.6	Т.7	Т.8	Т.9	Т.10
Лекції (теми, бали)	Л.1 (1 б.)	Л.2 (1 б.)	Л.3 (1 б.)	Л.4 (1 б.)	Л.5 (1 б.)	Л.6 (1 б.)	Л.7 (1 б.)	Л.8 (1 б.)	Л.9 (1 б.)	Л.10 (1 б.)
Семінарські заняття (теми, бали)		С.1 (11 б.)	С.2 (11 б.)	С.3 (11 б.)	С.4 (11 б.)	С.5 (11 б.)		С.6 (11 б.)	С.7 (11 б.)	
Практичні заняття (теми, бали)		ПР. 1 (11 б.)		ПР.2 (11 б.)	ПР.3 (11 б.)				ПР.4 (11 б.)	
Самостійна робота (теми, бали)	СР до Т.1 (5 б.)	СР до Т.2 (5 б.)	СР до Т.3 (5 б.)	СР до Т.4 (5 б.)	СР до Т.5 (5 б.)	СР до Т.6 (5 б.)	СР до Т.7 (5 б.)	СР до Т.8 (5 б.)	СР до Т.9 (5 б.)	СР до Т.10 (5 б.)
Модульний контроль (бали)	МКР 1 (25 б)			МКР 2 (25 б)		МКР 3 (25 б)		МКР 4 (25 б)		
Підсумковий Контроль	Екзамен (40 балів)									

8. Рекомендована література та джерела

- Антонович В. Б. Про козацькі часи на Україні. К., 1991.
- Апанович О.М. Збройні сили України першої половини XVIII ст. Дніпропетровськ, 2004.
- Багалій Д. І. Історія Слобідської України. Харків, 1993.
- Білецький П. Український портретний живопис XVII - XVIII ст. К., 1969.
- Білоус Н. Київ наприкінці XV - у першій половині XVII століття. Міська влада і самоврядування. К., 2008.
- Брехуненко В. Козаки на степовому кордоні Європи: типологія козацьких спільнот XVI – першої половини XVII ст. К., 2011.
- Брехуненко В. Східна брама Європи. Козацька Україна в середині XVII – XVIII ст. К., 2014.
- Брехуненко В., Синяк І. Адвокати в судочинстві ранньомодерної Української держави – Гетьманщини. К., 2017.
- Володарі гетьманської булави. К., 1995.
- Гадяцька унія 1658 року. К., 2008.
- Газін В. Між Москвою та Варшавою, «українське питання» у 1654-1667 рр. Кам'янець-Подільський, 2019.
- Гійом Левассер де Боплан. Опис України. К., 1990.
- Голобуцький В.О. Запорізька Січ в останні часи свого існування 1734-1775. – Дніпропетровськ, 2004.
- Голобуцький В.О. Запорозьке козацтво. К., 1994.
- Горобець В. Присмерк Гетьманщини: Україна в роки реформ Петра І. К., 1998.
- Горобець В.М. Влада та соціум Гетьманату. Дослідження з політичної та соціальної історії ранньомодерної України. К., 2009.
- Горобець В.М. Еліта козацької України. В пошуках політичної легітимації: стосунки з Москвою та Варшавою 1654-1665 рр. К., 2001.
- Горобець В. «Волимо царя східного...» Український Гетьманат та російська династія до і після Переяслава К., 2007.
- Грушевський М. Історія України-Руси. – К., 1995. – Т.5,6,7; К., 1996. – Т.8,9.
- Гудзяк Б. Криза і реформа. Київська митрополія, Царгородський патріархат і генеза Берестейської унії. Львів, 2000.
- Гуржій О.І. Українська козацька держава в другій половині ст.: кордони, населення, право. К., 1996.
- Гуржій О.І. Гетьман Іван Скоропадський. К., 1998.
- Гуржій О.І., Чухліб Т.В. Гетьманська Україна. К., 1999.
- Дашкевич Я.Р. Україна на межі між Сходом і Заходом (XIV - XVIII ст.) // ЗНТШ. Львів, 1991. Т. 222.
- Дмитришин І. Григорій Орлик або Козацька нація у французькій дипломатії. К., 2019.
- Жолтовський П.М. Художнє життя на Україні в XVI – XVIII ст. К., 1983.
- Запорожці: до історії козацької культури. К., 1993.
- Заруба В. Українське козацьке військо в російсько-турецьких війнах останньої чверті XVII століття. Дніпропетровськ, 2003.

- Зашкільняк Л. Крикун М. Історія Польщі. Від найдавніших часів до наших днів. Львів, 2002.
- Заяць А. Урбанізаційний процес на Волині в XVI – першій половині XVII ст. Львів, 2003.
- Ігор (Ісіченко), архієпископ. Історія Христової Церкви в Україні. Б.м., 2008.
- Ісаєвич Я. Братства та їх роль у розвитку української культури XVI-XVII століть. К., 1966.
- Історія Запорозької Січі. К., 2015.
- Історія українського козацтва. Нариси в двох томах. К., 2006-7. Т. 1-2.
- Історія української культури (Українська культура XIII - першої половини XVII ст.). К., 2001. Т. 2.
- Історія української культури (друга половина XVII – XVIII ст.). К., 2003. Т. 3.
- Кагамлик С. Українська православна ієрархія XVII – XVIII ст.: інтелектуальний та духовний виміри. К., 2018.
- Кемпа Т. Костянтин Василь Острозький (бл. 1524/1525-1608). Воєвода київський і маршалок землі волинської. Хмельницький, 2009.
- Ковалевська О.О. Зображення крізь віки: іконографія козацької старшини XVII – XVIII ст. К., 2014.
- Когут З. Російський централізм і українська автономія у XVIII ст. Ліквідація Гетьманщини 1760-1830. К., 1997.
- Когут З. Коріння ідентичності. Студії з ранньомодерної та модерної історії України. К., 2004.
- Кривошея І.І. Неурядова старшина Української козацької держави (XVII – XVIII ст.) К., 2014.
- Крикун М. Адміністративно-територіальний устрій Правобережної України у XV-XVIII ст. Кордони воєводств у світлі джерел. К., 1993.
- Крип'якевич І.П. Богдан Хмельницький. Львів, 1990.
- Крип'якевич І. Українська козацька держава і її творець Богдан Хмельницький. Львів, 2021.
- Леп'явко С. Козацькі війни кінця XVI ст. в Україні. Чернігів, 1996.
- Лисяк-Рудницький І. Проблеми термінології та періодизації в українській історії // Історичне есе. К., 1994. Т. 1.
- Маслійчук В.Л. Козацька старшина слобідських полків другої половини XVII - першої третини XVIII ст. Харків, 2003.
- Мицик Ю. Гетьман Іван Виговський. К., 2004.
- Мицик Ю. Іван Сірко. К., 2010.
- Мицик Ю.А., Нічик В.М., Хижняк З.І. Святий Петро Могила. К., 2014.
- Мицько І.З. Острозька слов'яно-греко-латинська академія (1576-1636). К., 1990.
- Мордвінцев В.М. Російське самодержавство і українська православна церква в кінці XVII – XVIII ст. К., 1998.
- Оглоблин О. Гетьман Іван Мазепа та його доба. Львів, Нью-Йорк, Париж, Київ, 2001.
- Огієнко І. Українська церква. К., 1993.
- Огієнко І. Українська церква за час Руїни 1657-1687. К., 2006.

- Олійник О.Л. Запорозький зимівник часів Нової Січі (1734-1775). Запоріжжя, 2005.
- Павленко С. Оточення гетьмана Мазепи: соратники та приборчники. К., 2005.
- Павленко С. Військо Карла XII на півночі України. К., 2017.
- Падох Я. Суди і судовий процес старої України. Нью-Йорк - Львів, 1990.
- Панашенко В. Соціальна еліта Гетьманщини (друга половина XVII-XVIII ст.). К., 1995.
- Панашенко В.В. Полкове управління в Україні (середина XVII –XVIII ст.). К., 1997.
- Переяславська рада 1654 року (історіографія та дослідження). К., 2003.
- Пірко В.О. Заселення і господарське освоєння Степової України в XVI-XVIII ст. Донецьк, 2004.
- Плохій С. Наливайкові віра: козацтво та релігія в ранньомодерній Україні. К., 2005.
- Путро О.І. Гетьман Кирило Розумовський та його доба (з історії українського державотворення XVIII ст.). К., 2008. Ч. 1-2.
- Сас П.М. Політична культура українського суспільства (кінець XVI - перша половина XVII ст.). К., 1998.
- Сас П.М. Витоки українського націєтворення. К., 2010 р.
- Сас П. Петро Конашевич-Сагайдачний чесний лицар. К., 2022.
- Слісаренко О. М. Військово-стратегічні аспекти утворення українсько-шведського союзу 1708–1714 рр. Дніпро, 2018.
- Смолій В., Степанков В. Правобережна Україна у другій половині XVII-XVIII ст.: проблема державотворення. К., 1993.
- Смолій В.А., Степанков В.С. Українська національна революція XVII століття (1648-1676 рр.). К., 2009.
- Смолій В., Степанков В. Богдан Хмельницький. Соціальний портрет. К., 2010.
- Смолій В., Степанков В. Петро Дорошенко. Політичний портрет. К., 2011.
- Сокирко О. Лицарі другого сорту. Наймане військо Лівобережної Гетьманщини 1669-1726 рр. К., 2006.
- Старченко Н. Українські світи Речі Посполитої. Історії про історії. К., 2021.
- Статут Великого князівства Литовського 1588 року / За ред. С. Ківалова, П. Музиченка, А. Палькова. Т. 3. Одеса, 2004.
- Степовик Д.В. Українська графіка XVI-XVIII ст. К., 2012.
- Струкевич О.К. Україна-Гетьманщина та Російська імперія протягом 50-80-х років XVIII століття. К., 1996.
- Субтельний О. Мазепинці. Український сепаратизм на початку XVIII ст. К., 1994.
- Таїрова-Яковлева Т.Г. Іван Мазепа і Російська імперія. Історія «зради». К., 2013.
- Українська література XVIII ст. К., 1983.
- Хижняк З.І., Маньківський В.К. Історія Києво-Могилянської академії. К., 2003.
- Чухліб Т.В. Гетьмани Правобережної України в історії Центрально-Східної Європи. К., 2004.

Чухліб Т. Гетьмани і монархи. Українська держава в міжнародних відносинах 1648-1711 рр. К., 2005.

Чухліб Т. Козаки та яничари. Україна у християнсько-мусульманських війнах 1500-1700 рр. К., 2010.

Чухліб Т. Відень 1683. Україна-Русь у битві за «золоте яблуко» Європи. К., 2013.

Чухліб Т. Козацька Україна на міжнародній арені. К., 2023.

Щербак В. О. Українське козацтво: формування соціального стану (друга половина XV - середина XVII ст.). К., 2006.

Щербак В. Державна ідея в ранньомодерній Україні. Вінниця, 2019.

Яковенко Н. Українська шляхта з кінця XIV до середини XVII ст. (Волинь і Центральна Україна). К., 2008.

Яковлева Т. Гетьманщина в другій половині 50-х років XVII ст. Причини і початок Руїни. К., 1998.

Яковлева Т. Руїна Гетьманщини: від Переяславської ради-2 до Андрусівської угоди (1659-1667 рр.). К., 1998.

9. Додаткові ресурси

Нормативна база, бібліотека університету, історична бібліотека в м. Києві.